

'Baerne'

Tijdschrift van de Historische Kring "Baerne"

17e jaargang nr. 1 - maart 1993

Conimex®

De Oosterse keuken thuis.

Slamat Makan – Smakelijk Eten.

Dagelijks Bestuur van de Historische Kring "Baerne"

Voorzitter:

C.C.M.Collard

Penningmeester:

I.Hulst

Wittelaan 8

3743 CP Baarn.

tel. 02154-22974

Secretariaat:

F.Muts-Snel

van Goyenlaan 213

3764 XH Soest

tel. 02155-12989

Ledenadministratie:

N.Kuyt-Smit

van Wassenaarlaan 16

3742 AH Baarn

lidmaatschapskosten H.K.Baerne:

f 35,— per jaar per gezin

f 25,— per jaar individueel lidmaatschap

f 12,50 per jaar jeugd lid (14 t/m 18 jaar)

Losse nummers à f 3,- verkrijgbaar bij

mw.N.Kuyt-Smit

Postadres H.K. Baerne: Postbus 326

3740 AH Baarn

Bankrekeningnummer: 30.47.28.292

Postbanknummer: 4192133

Werkgroep Archeologie

Inlichtingen: J.W.A.A. v.d. Laan

Schoener 12

3742 HD Baarn

tel. 02154-11656

Werkgroep Archiefonderzoek

Inlichtingen: H.M.M.van Vugt

Vollenhovenschans 19

1324 HS Almere

tel. 03240-5344421

Werkgroep Interviews en reportages

Inlichtingen: J.M. v.d. Brink van Wijkvliet

Prof.Meijerslaan 10

3741 XH Baarn

tel. 02154-20161

Werkgroep Oudheidkamer

Inlichtingen: R.J.E. Luikenga-Geijtenbeek

Klaproosstraat 15

3742 RA Baarn

tel.02154-15724

Redactie:

H. Bronkhorst

T. Biemans

J. Kruidenier

R. Uileman

Redactieadres:

B. Heun

Bilderdijklaan 19

3743 HR Baarn

tel.02154-18757

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
door middel van druk, fotocopie, micro-
film of op welke wijze ook, zonder voor-
afgaande schriftelijke toestemming van de
redactie.

Dit blad kwam mede tot stand door Druk-
kerij Bakker

INHOUD

HUISVESTING HISTORISCHE KRING	blz. 2
HERINNERINGEN VAN EEN PENNINGMEESTER	blz. 2
EEN DOOPVONT VAN ZESHONDERD JAAR OUD	blz. 9
MEESTER PLUIMS RUSTPLAATS	blz. 14
EEN LEVEN IN BAARN	blz. 15

HUISVESTING HISTORISCHE KRING

Nadat de Gemeenteraad op 23 december j.l. positief heeft beschikt, waarvoor wij zeer erkentelijk zijn, kan de Kring nu verhuizen naar de kelder van de bibliotheek. De verhuizing is op 4 maart gepland. Door ROBO, diverse bedrijven, en niet op de laatste plaats door de werkgroepleden van de Kring, moet nog heel wat werk verzet worden om de ruimte "bewoonbaar" te maken. Er worden wanden en een keukenblok geplaatst, riolering en beveiliging aangesloten, de verwarming wordt aangepast en er vindt veel overleg plaats.

Kortom, er zal nog heel wat water naar de zee stromen voor wij de leden kunnen uitnodigen voor een open dag. Maar als het zo ver is, ontvangt u zeker een uitnodiging. Ook op de Algemene Ledenvergadering (16 maart) wordt aandacht besteed aan de nieuwe huisvesting en wordt de laatste stand van zaken meegedeeld. De Redactie houdt u op de hoogte door publikaties in Baerne.

HERINNERINGEN VAN EEN PENNINGMEESTER

De bekende Baarnse mondharmonicavereniging Excelsior is in oktober 1992 opgeheven. Dat was voor ons aanleiding een bezoek te brengen aan de heer Karel Jansen, penningmeester van deze vereniging.

Op een gure novemberavond zaten wij gewapend met pen, papier en cassetterecorder in de huiskamer van de familie Jansen.

Voor ons een kopje koffie van zijn vrouw.

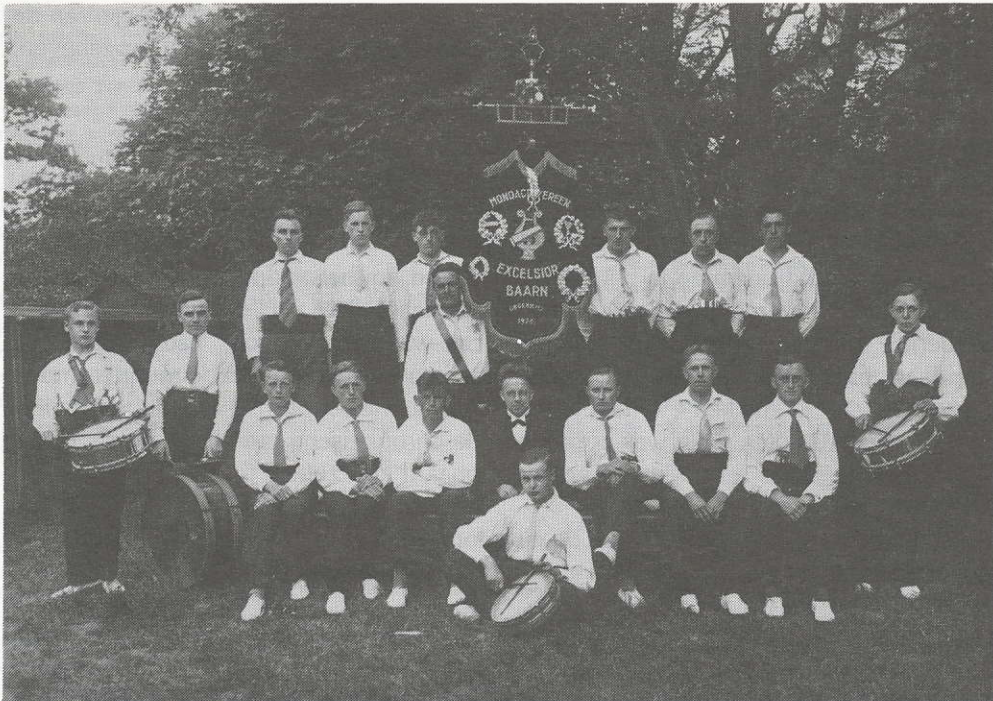
"De Historische Kring heeft mij al aangeschoten voor het vaandel van de vereniging", vertelt de heer Jansen.

Aan foto's is geen gebrek. Eén foto toont ons het vaandel van de vereniging.

"Een moeilijk te vervoeren ding. Wel mooi. Ik heb er genoeg keren mee in de trein gereisd, als we naar concoursen gingen. Op de terugweg zaten er dan prijzen aan. Ik moest er dan apart mee staan, want dat zwieberde allemaal heen en weer en nam veel ruimte in. Daar ben ik wel mee gestopt."

De heer Jansen weet dat zijn moeder, samen met drie andere dames, die ook nauw betrokken waren bij de oprichting van Excelsior, een damescomité vormde. Dit comité zorgde ervoor dat er een vaandel kwam. Dit vaandel werd meegedragen in optochten en de prijzen die de vereniging won op concoursen, werden eraan gehangen.

De Baarnsche courant van die dagen vermeldde hierover onder meer:

B.M.V. Excelsior Baarn

"Het damescomité heeft eer van haar werk, alsmede de firma C. van Lambalgen, behangerij, stoffeerderij en meubelinrichting door wier bemiddeling de levering geschiedde." en "Voorheen moest Excelsior haar behaalde prijzen aan een plankje hechten."

Het wapen van Baarn en de naam van de vereniging stonden er in gouden stiksels op. In het gebouw van Christelijke Belangen overhandigde dit comité het nieuwe vaandel aan de voorzitter, de heer Silvester van Zijst.

Excelsior werd op 28 augustus 1928 opgericht door Gerrit Greeven, Henk Overeem, Silvester van Zijst Sr. en Jan Verwoerd. Het idee werd geboren toen deze drie de mondharmonicavereniging "Bravo" uit Amersfoort door Baarn zagen marsen. Zij staken de koppen bij elkaar en richtten hun eigen mondharmonicavereniging op. De vader van Gerrit, Dirk Greeven, was dirigent van Bravo en Gerrit kreeg het voor elkaar dat zijn vader ook dirigent werd van het gloednieuwe Excelsior.

Dat er in Baarn al twee van dergelijke verenigingen waren, nl. Ons Genoegen en de Eendracht, dat deerde ons drietal niet. Later zijn deze twee verenigingen opgeheven, terwijl Excelsior steeds groter werd.

"In de moeilijke dertiger jaren had men behoefte aan vrolijkheid en muziek, en een mondharmonica van 75 cent kon Jan-met-de-pet nog wel betalen", zegt Karel Jansen. Dit was de diatonische mondharmonica, d.w.z. er zaten geen halve noten op.

"In die begintijd droeg men in het orkest een band om het middel. In die band zaten diverse mondharmonica's van verschillende toonaard. Het was de kunst tijdens een uitvoering snel van harmonica te wisselen. Dat was een hele toer. Later werden de mondharmonica's op een rol gezet. Tijdens de uitvoering kon je dan de mondharmonica's zien "ja-knikken", omdat ze dan van de ene toonaard (= mondharmonica) naar de andere haptten. Dan was er ook nog de chromatische mondharmonica, die je door middel van een schuif in een andere toonaard kon zetten."

Tijdens het zestigjarig jubileum van de club, op 15 oktober 1988, passeerden al deze technieken de revue.

De moeder van de heer Jansen was de eerste zangeres van de vereniging. Zij is nu 94 jaar.

"Mijn moeder heeft nog gedanst en gezongen in Café Novum. Dat is nu stoffenhuis Polak", vertelt de heer Jansen trots.

De eerste uitvoering van de vereniging was ook in Café Novum.

Hier kreeg de eerste dirigent, de heer Dirk Greeve, een O.H.-stoel aangeboden. "Dit moet je niet verkeerd uitleggen hoor. Het is de afkorting voor Oude-Herenstoel."

Hele families waren lid van de vereniging.

"Mijn moeder was lid, mijn zuster en ik werden lid en zo ging dat bij andere families ook. Dat werkte zo door hè. Ik kwam erbij als 12-jarige jongen in 1937. Ik weet nog dat ik in dat jaar al oprad, onder meer in de Promenade. Als beloning kreeg ik toen een reep chocola, een kwatta."

PLAATSELIJK NIEUWS

FEESTAVOND „EXCELSIOR"

Zaterdagavond had de Baarnse Mondaccordeonvereniging „Excelsior" een feestavond belegd in de grote zaal van hotel „de la Promenade", die glansrijk is geslaagd.

De zaal, die feestelijk met papieren

slingers en vlaggetjes was versierd, was tegen achten geheel „afgeladen" en velen moesten zich zelfs met een plaatsje op ~~de~~ ^{het bekende} trapje tevredenstellen.

Even acht uur verscheen de voorzitter, de heer S. van Zijst op het toneel om een openingswoord te spreken, dat geheel paste in het kader van een dergelijke avond. Op echt gemoedelijke wijze vertelde de heer v. Zijst van geruchten, die de ronde deden als zou „Excelsior" niet

meer bestaan, maar die op deze avond wel werden gelogenstraft.

„Excelsior” bestaat nog en hoopt ook te blijven bestaan!

Het corps is wel niet groot, maar versterking wordt nu weer gezocht door de oprichting van een aspiranten-afdeling. Een vijftal jongelui zijn sedert enige weken aan 't oefenen en reeds deze avond hopen ze een paar nummertjes te spelen.

De laatste jaren had men feestavonden gearrangeerd met eigen krachten, doch nu heeft men daarin weer verandering gebracht en het is spreker een genoegen het optreden te mogen aankondigen van „De vrolijke Jantjes”, beroeps-humoristen met een uitstekende reputatie, die waarborg zijn voor een gezellige avond.

Om de kosten van deze avond te dekken zal een kleine torabola worden gehouden en spr. betuigt hartelijke dank aan de winkeliers, die de gelegenheid voor een verloting openden.

Prachtige prijzen werden beschikbaar gesteld, zoals een electr. hanglamp, en een theemeebel.

Dank bracht spr. ook aan donateurs en verschillende leden, die hun best hebben gedaan om deze feestavond te doen slagen, en hoopte, dat het weer een echte, ouderwetse Excelsior-avond zou worden.

Hierna trad de directeur der vereniging, de heer D. A. Stor, naar voren, die namens de vereniging hulde bracht aan den heer van Zijst, voor al zijn werkzaamheden in 't belang der vereniging. „Excelsior” zonder van Zijst is niet te denken, aldus spr. Uit dankbaarheid bood spr. daarom namens de leden een mooie fruitmand aan. De voorzitter — aangenaam verrast door deze spontane hulde — kon geen woorden van dank vinden. Even later herstelde hij zich en met een „ik vind het reusachtig” dankte hij voor deze attentie.

afwerking van het leesprogramma een aanvang worden gemaakt.

De laatste was uitstekend. „Excelsior” opende namelijk met „Wien bleibt Wien”, een mars van Schrammel en een Concert-

wals, zijnde het vrije nummer van het concours te Rotterdam, waarmede in de hoogste afdeling een 1e prijs werd behaald met 348 punten. Onder de rustige leiding van den heer Stor werden deze nummers correct uitgevoerd.

Na een kort intermezzo, waarin wat versterkte gramfoonmuziek ten gehore werd gebracht, volgde het optreden van „De vrolijke Jantjes”. Al dadelijk bleek dat „de vrolijke Jantjes”, die natuurlijk met een daverend applaus waren begroet, „vrolijke klantjes” waren. Hun jolige levensliedjes met accordeon- of piano-be-

geleiding brachten „sfeer” in de zaal en de aanwezigen wachtten met ongeduld al weer op een tweede en derde optreden. Ter afwisseling kwam de aspiranten-afdeling voor 't voetlicht met een paar bekende versjes. 't Was voor die kleine kereltjes natuurlijk een eer zich nu reeds in 't publiek te doen horen en ze deden dan ook hun uiterste best. Voor het edele vijftal werd — het spreekt vanzelf — extra geapplaudiseerd en de voorzitter beloofde hen met een reep chocolade.

Een en andermaal traden de Jantjes weer op en telkens weer oogstten ze een uitbundig succes. Vooral een één-acter „Wat liefde vermag” en „De Muzikale Clown” vermochten de zaal in vervoring te brengen.

Met genoegen hoorden we ook nog naar „Excelsior” met „Fantaisie de concert” van Kok en de vooral in onze dagen populaire Koning Voetbal-mars. Bijzondere vermelding verdient de uitvoering van een solo door twee „Excelsior”-leden met piano-begeleiding van den heer Stor. In de pauze werden de loten zo vlot van de hand gedaan, dat ze weldra niet meer te bekomen waren. Voor deze steun betuigde de voorzitter zijn hartelijke dank.

't Liep tegen twaalfen toen het einde kwam, doch daarna bleven de danslustigen natuurlijk nog enige tijd bijeen voor het bal, dat onder leiding stond van een der Jantjes. „Excelsior” kan op een geslaagde feestavond terugzien.

"We gingen naar concursen, waaraan wel 25 tot 30 clubs meededen. Dat gebeurde wel eens op een weiland. Daar stond dan een grote "tent", gemaakt van vier palen waarop een rietmat lag. Hieronder zaten de juryleden aan lange tafels en die beoordeelden de verschillende verenigingen, want het was zaak om met een beker of een medaille thuis te komen.

Op een keer was er een jurylid die een metronoom voor zich had staan om te beoordelen of er goed in de maat gespeeld werd.

Een stelletje Bunschoters had daarop het volgende commentaar:

"Wij hebben goed getutterd en gebliezen voor een derde pries, terwijl die kerel in de scheepskooi (=schaapskooi) met zijn horloge zat te spelen."

JURYRAPPORT

VAN HET

Groef Nationaal Concours voor Muziek-, Zang- en Mondaccordeon-vereën.

op Dinsdag, Woensdag en Donderdag 22, 23 en 24 Juli 1930 te Baarn.

Uitgeschreven door de Arbeiders-Muziekvereniging „Voorwaarts", Directeur J. Mooij.

Naam der Vereniging	„De Eclair"	
Gemeente	Baarn	
Afdeeling	4 ^e opd.	
Harmonie-, Fanfare-, Zangvereniging en Mondharmonica	Mondacc.	
Verplicht stuk 1	La Belle villa gaze au d. H. Haasb.	
„ 2	La Petite maison A. Torelli.	
AANMERKINGEN		
	No. 1	No. 2
1. Zuiverheid	7	7
2. Samenstel (samenzang)	8	8
3. Klankgehalte	8	8
4. Timbre (uitspraak)	7	7
5. Opvalling (nuanceering, voordracht)	6	6
6. Rhythmiek (Tempo)	7	7
7. Totaal indruk	7	7
Aantal punten	50	50
Totaal	100	
Totaal van het Jurylid	101	
Totaal van het Jurylid	101	
Totaal	301	
<p>Belekenis der cijfers:</p> <p>1 is zeer slecht 6 is vrij goed 2 is slecht 7 is goed 3 is onvoldoende 8 is zeer goed 4 is middelmatig 9 is uitmuntend 5 is voldoende 10 is met onderscheiding.</p> <p>Derde prijs van 220 tot en met 250 punten Tweede 200 209 Eerste 300 en hooger</p>		
<p>Totaal aantal punten 301 ^{1^{ste}} e prijs.</p> <p>Naam van het Jurylid: <i>J. van der Plas</i></p>		

Kopie juryrapport

Als verenigingen in een optocht door Baarn liepen, dan heette dat "marsen". Dat gebeurde op nationale feestdagen, maar ook een keer voor een promotiefilm van Baarn.

In 1952 ontstond uit de vereniging een ensemble, de Chromonicats met onder meer Karel en Annie Jansen. Annie genoot al bekendheid door optredens in Revues, onder andere de revue "Baarn, Parel van het Gooi".

In 1959 kwam Tinie Bavinck erbij en werden zij het zangduo van het ensemble.

The Chromonicats

Karel Jansen glimt nu nog als hij terugdenkt aan die tijd:

"Bij optredens van bekende sterren, zoals Rita Corita, de Selvera's, Rudi Carell en vele andere bekende artiesten uit de jaren vijftig, werden zij "ingevuld" in hun programma. Dat was niet niks, en slechte recensies kenden we niet. Wij genoten grote bekendheid

en traden op door het hele land en zelfs in het buitenland. Maar daarnaast traden we ook op tijdens feestavondjes van verenigingen en in verpleeginstellingen."

The Chromonicats met Marjan Jansen.

Dat de familie muzikaal is, blijkt wel uit het feit dat dochter Marjan haar tante Annie opvolgde. Zij werd in 1969 de leading lady van de Chromonicats.

Aan het eind van de avond wilde de heer Jansen ons nog heel graag enkele videofilms van het 60-jarig jubileum laten zien.

Wij waren onder de indruk van het enthousiasme dat uit de optredens sprak en genoten mee met de heer Jansen die gepast weemoedig memoreerde dat dit alles nu verleden tijd was.

B.Heun en T.Biemans

EEN DOOPVONT VAN ZESHONDERD JAAR OUD

In de mooi gerestaureerde hervormde kerk op de Baarnse Brink staat sinds zeventien jaar weer dezelfde doopvont die er voor de Reformatie ook heeft gestaan. Na de Alteratie, of de overgang naar de "Christelijk Gereformeerde Religie" in de Kerstnacht van 1580 is, met de altaren en de beelden, ook de doopvont uit de kerk verwijderd. Of dat toen onmiddellijk is gebeurd, of pas later is niet meer vast te stellen. De doopvont werd kennelijk in twee stukken gehakt, want die delen zijn aan de westzijde van de kerk in de grond teruggevonden. Maar niet in één keer. Het eerste stuk kwam honderdvijf jaar geleden te voorschijn en het tweede achttien jaar geleden. Vervolgens werden de stukken samengevoegd.

Op 28 mei 1888 werd bij een verbouwing van de kerk, vóór het portaal aan de westgevel de voet en de helft van de oude doopvont gevonden. Die halve doopvont werd tot 1939 in het torenportaal getoond en daarna in de kerk geplaatst.

Er werd een metalen doopbekken in aangebracht en een houten schot diende als achterwand. Op de foto's van ongeveer 1960 zien we die doopvont onderaan de trap voor de kansel staan.

Op zaterdag 22 november 1975 werd door de Archeologische Werkgroep van de Historische Kring Baerne, weer aan de westkant van de kerk, bij de consistorie, de andere helft van de doopvont gevonden.

Van de beide stukken is een geheel gemaakt. (Het is jammer dat bij de restauratie door een Baarnse steenhouwer het oorspronkelijk bekken opnieuw gehakt is.) Tenslotte kon op zondag 4 april 1976 de herstelde en herplaatste doopvont, na bijna vier eeuwen feestelijk weer in gebruik worden genomen.

Tot zover is het verhaal voor kenners van de Baarnse geschiedenis niet helemaal nieuw, maar nu wil ik iets vertellen over naspeuringen naar de herkomst en de datering van deze middeleeuwse doopvont.

"Meer dan duizend jaar"?

Om te beginnen grijp ik naar het onvolprezen boek van onze legendarische plaatselijke historicus T.Pluim: *"Uit de geschiedenis van Baarn"*, dat in 1932 is verschenen. In zijn inleiding vertelt Pluim van de vondst van de halve doopvont in 1888, en hij zegt dat die "volgens een deskundige meer dan 1000 jaar oud moest zijn". Hij spreekt dan van "een zeldzame getuige van Baarns Oudheid".

Die laatste uitspraak wil ik graag onderschrijven, maar niet de bewering dat we met een voorwerp van duizend jaar geleden hebben te maken. We moeten eerder denken aan een ouderdom van ongeveer zeshonderd jaar, zoals in dit verhaal nader toegelicht zal worden. (De legende van de duizendjarige vond ik terug in een recente folder van de Baarnse V.V.V.).

Pluim neemt aan dat de doopvont door de Beeldenstorm geschonden werd, maar Baarn werd voor de Beeldenstorm van 1566 gespaard en hoogstwaarschijnlijk ook voor die van 1579. De vernieling gebeurde in 1580 of later.

Nu eerst iets over de herkomst.

Onze doopvont komt uit een steengroeve in de Ardennen bij Namen. Waarschijnlijk is hij ter plaatse gehakt en kant en klaar per schip over de Maas en andere rivieren naar de Noordelijke Nederlanden en Baarn gevoerd. Zo ging dat namelijk met die Maaslandse doopvonten in de romaanse en in de gotische tijd, zo is mij verteld door drs. Tim Graas van de stichting Kerkelijk Kunstbezit in Nederland, waarvan het instituut is gevestigd aan de Utrechtse Mariahoek.

Graas zegt, dat er duizenden zijn gemaakt. Zij werden eeuwenlang in serieproductie vervaardigd, waarbij de vormen lang gehandhaafd werden. Die visie vinden we ook in het standaardwerk van Prof. dr. J.J.M. Timmers *De kunst van het Maasland*. De gotische doopvonten, als die van Baarn, zijn een verdere ontwikkeling van de romaanse.

"De overgang van de ene naar de andere stijl voltrekt zich geleidelijk. Pas in de vijftiende eeuw komt men tot een eigen gotische vorm. De nu steeds achthoekige doopvont maakt zich los van de romaanse traditie, maar de vier koppen op de hoeken blijven gehandhaafd. Vondsten van deze soort zijn vrij talrijk bewaard, temeer waar het type, met kleine afwijkingen, voortleefde tot diep in de zestiende eeuw".

De vier stromen van het paradijs

De Baarnse doopvont van Namense hardsteen vertoont inderdaad vier koppen op de hoeken van de achtkantige kuip. Die koppen zijn niet zo verschillend en minder expressief dan die op vergelijkbare exemplaren uit de zelfde tijd, maar toch wel interessant. Wellicht symboliseren zulke koppen de vier stromen van het paradijs en dat zijn, volgens Genesis, of het Boek der Scheppingen: de Tigris, de Eufraat, de Pison (de Nijl) en de Gihon (de Ganges).

(Het is opmerkelijk, dat in de oude Statenvertaling, Gen.2:10, het woord "hoofden" wordt gebruikt, waar de NBG-vertaling van 1967 "stromen" gebruikt, om de splitsing in vier rivieren aan te duiden. Zouden die koppen iets met dat woord hoofden te maken hebben?).

Ds.Ommering, die vroeger in Baarn heeft gestaan, schreef mij uit zijn tegenwoordige standplaats Alphen aan den Rijn over een van de koppen op de Baarnse doopvont:

"De kop met de stip zou wel eens het noorden kunnen aanduiden. U kunt daarvoor terecht in de Bijbel bij Jeremia en Ezechiël."

Op de plaatsen die hij mij aangeeft, en die ik heb opgezocht, wordt gesproken van het kwaad dat van het noorden komt, als in Jeremia 1:14 " En de Heere zeide tot mij: Van het Noorden zal zich dit kwaad opdoen voor alle inwoners des lands".

De toepassing van die Bijbeltekst is dan: De doop keert de mens van het kwaad af, omdat

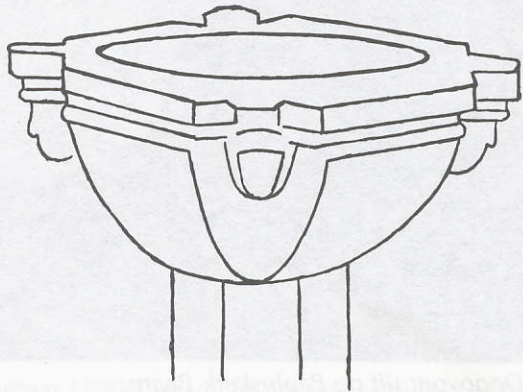
Tekeningen van Ds. Ommering
van het Baarnse doopvont.

de Geest over hem komt en hij lid wordt van de Kerk Gods, de Gemeente van Christus.

De kuip van de Baarnse doopvont is achthoekig en dat heeft ook een symbolische betekenis. Prof. Timmers schrijft in zijn boek *Christelijke symboliek en iconografie*: "Acht is, volgens Augustinus, het getal der volmaaktheid. Immers wanneer zeven het getal der schepping is, dan is acht dat der herschepping door Christus. Dat is dan ook de zin van de achthoekige vorm die de doopvont en het baptisterium zo vaak heeft. Men denke ook aan de acht zaligheden".

Nu iets over de datering van de Baarnse doopvont. Ik maakte een serie foto's, die ik heb voorgelegd aan drs. H.M. Defoer, directeur van het Rijksmuseum Het Catharijneconvent in Utrecht. Ik heb er foto's bijgedaan die ik heb gemaakt van de doopvont in de Catharinakerk in Utrecht, omdat die grote overeenkomst heeft met die van Baarn.

Die Utrechtse variant, eveneens van Namense hardsteen, achthoekig en met vier koppen, heeft oorspronkelijk gestaan in de Pieterskerk. Het is onbekend hoe hij in de negentiende eeuw in handen kwam van een verzamelaar. In 1876 werd hij op een veiling aangekocht door het Utrechts Aartsbisschoppelijk Museum, dat later opging in het Catharijneconvent. Het Catharijneconvent gaf hem in 1978 in bruikleen aan de belendende Catherinakerk. Die doopvont werd indertijd gedateerd op omstreeks 1200, maar Defoer veronderstelt dat hij uit de 14e eeuw is. Hij verwijst naar het boek van Timmers over *De kunst van het Maasland*, waarin dergelijke doopvonten zelfs in de vijftiende eeuw gedateerd worden. Defoer schrijft mij dan: "Een datering van de doopvont in Baarn in de 15de eeuw is dus het meest waarschijnlijk, maar een ontstaan in de late 14de eeuw lijkt mij niet helemaal uitgesloten".

Doopvont uit de Pauluskerk Baarn.

Doopvont uit de Catharinakerk Utrecht. Tussen 1200-1500 uit de Utrechtse Pieterskerk.

Een pastoor in 1385

Nu zijn er historische argumenten aan te voeren voor de tweede mogelijkheid, dus een 14de eeuwse oorsprong. In Baarn is namelijk — blijkens het Register van de St.Pauls Leenen, dat in het Utrechtse Rijksarchief wordt bewaard — al in 1385 een pastoor benoemd (Henricus de Reno, of Hendrick van Rijn). Dat betekent, dat er in Baarn in dat jaar al een parochie, met dooprecht, was en dat er in de kerk dus een doopvont moet hebben gestaan. Dat er in Baarn in de veertiende eeuw al een kerk was, kunnen we afleiden uit een document van 1390 waarin Baarn een stad werd genoemd (A. Mattheus: De Jure Gladii), en wellicht kreeg Baarn zelfs al stadsrechten in 1369, tegelijk met Eembrugge.

Zo kan men veronderstellen dat onze doopvont uit de tweede helft van de 14de eeuw is, tenzij er toen een vroegere doopvont stond die in de 15de eeuw door een nieuwere vervangen werd, maar dat lijkt niet waarschijnlijk.

Laten we het houden op een veertiende-eeuwse doopvont in een veertiende-eeuwse kerk.

Onze doopvont staat nu aan de westzijde van de kerk, dichtbij de plek waar vroeger een ingang was. Aan die kant moet hij oorspronkelijk ook hebben gestaan.

Historische verbondenheid

De terugkeer van de doopvont van voor de Reformatie is symbolisch voor onze historische verbondenheid met al die christenen die in deze kerk gedurende zes eeuwen werden gedoopt.

Aan die terugkeer is ook een hedendaags oecumenisch aspect, want sinds 20 juli 1967 bestaat er tussen de Nederlandse Hervormde Kerk en de R.K.Kerk in Nederland een wederzijdse dooperkenning. Voor christenen van beide kerkgenootschappen is er een en hetzelfde doopsel, dat voor beide kerken een sacrament is. Die Baarnse doopvont kan dan ook als symbool worden gezien voor het wederzijdse begrip en de toenadering tussen de Baarnse christenen, als voortzetting en uitbreiding van de beweging Samen op weg, die in ons dorp zo goed op gang gekomen is.

H. Bronkhorst

Geraadpleegde literatuur:

Prof. Dr. J.J.M. Timmers: *De kunst van het Maasland*, Assen 1980

Prof. Dr. J.J.M. Timmers: *Christelijke symboliek en iconografie*, Houten 1978
Beeldhouwkunst, Aartsbisschoppelijk Museum, Utrecht 1962

G.H. Grootendorst-Doonekamp en J. Kruidenier, *Archeologisch Onderzoek naar een gedeelte van de Pauluskerk op de Brink te Baarn*. Historische Kring Baerne. Baarn, 1981

H. Bronkhorst: *1580. De Reformatie in Baarn in Tussen Vecht en Eem*. 10e Jaargang Nr.4, december 1992.

MEESTER PLUIMS RUSTPLAATS

Over het graf van de Baarnse historicus T. Pluim (1864-1931) is verteld in het nummer van Baerne van juni 1992. In dat verhaal werd opgemerkt, dat het graf overdekt was met onkruid en dat de metalen kettingen door vandálen waren vernield.

Naar aanleiding van deze mededeling heeft de opzichter van de begraafplaats, de heer J.Nader, toen de kettingen hersteld en het onkruid verwijderd. Vervolgens ontving de redactie van Baerne een aardige brief van de dochter van Meester Pluim, mevrouw L. Egmond-Pluim uit Bussum, waarin zij haar dank uitspreekt voor de zorg voor het graf van haar vader.

Maar tot onze ontsteltenis bleek bij een inspectie van het graf in februari 1993 dat opnieuw de kettingen waren stuk gemaakt. Van die herhaalde vernieling is door de Historische Kring bij de Baarnse politie aangifte gedaan. Men heeft tot nu toe geen aanwijzingen door wie die vernielingen zijn aangericht.

Intussen heeft de heer Nader opnieuw de gebroken kettingen hersteld, waarvoor de Historische Kring hem zeer erkentelijk is. Het mooie monument met de beeltenis van onze plaatselijke geschiedschrijver ziet er nu weer keurig verzorgd uit.

Het graf van de Baarnse historicus T. Pluim (1864-1931) op de Oude Algemene Begraafplaats aan de Berkenweg

EEN LEVEN IN BAARN

Op een zonnige ochtend togen wij naar mevrouw Stolp-van de Riet. Het was een veelbelovende dag, het zonnetje stond nog laag en het was nevelig. We werden ontvangen met koffie en zondagse koekjes, terwijl het weekeind nog moest beginnen.

Caroline van de Riet werd geboren op 15 december 1914. Haar ouders kwamen uit Amsterdam en hadden in de Oosterstraat een huis laten bouwen, twee onder een kap, waarvan het rechter gedeelte bewoond werd door de ouders van haar vader. Die had hier een groothandel in drogisterij-artikelen. Lien herinnert zich nog goed dat er een vestiging van Van Gend en Loos was op de hoek Oranjestraat, Laanstraat.

"Die bezorgde met paard en wagen de postpakketten voor mijn vader. Soms moest ik erheen om een pakje van mijn vader af te geven".

"Ik heb een heerlijke jeugd gehad. Voor het slapen gaan zette mijn moeder papillotten in mijn haar, van die papiertjes om je haar te laten krullen, en 's morgens liep ik met lange pijpekrullen naar school, gekleed in een wit jurkje met een wit schortje voor, witte lakschoentjes en witte kousen. Mijn moeder hield van mooi, weet je wel. Ik zat op de school met de Bijbel in de Laanstraat, waar nu de Amrobank is. Toen ik op school kwam, was meester Onvlee hoofd van de school. Dat was een pittig mannetje, niet zo groot en hij had een snorretje. Later werd zijn haar spierwit. Zijn dochter was onderwijzeres van de eerste klas. Na haar vaders pensioen werd meneer Visee hoofd van de school. In de vijfde en de zesde klas had ik meester Van de Brink. Die vond ik erg streng."

"Wat je toen ook duidelijk kon zien, was verschil van stand. Er waren kinderen die op klompen naar school gingen. Die moesten zij uitdoen en in het klompenrek zetten. Sommige kinderen hadden sokken met grote gaten erin aan. Die kwamen vaak uit hele grote gezinnen waar het gaten stoppen niet bij te houden was."

Je kunt je niet voorstellen hoe mooi we toen woonden, omringd door bos en hei. Het bos werd onderbroken door de spoorrails. Waar nu de Vondellaan is, kon je via een tunneltje de rest van het bos bereiken. De Sparrenlaan en de Torenlaan waren er al wel, maar er stonden weinig huizen.

Samen met andere kinderen onder wie mijn vriendin Jannie Schouten uit de Pompstraat, liepen wij naar school. Tegen de Bosstraat aan lag een soort landhuisje met een strooien dak, van de familie Radstok. Daar zat vaak een herder waar we bang voor waren, maar je moest er wel langs. Tot aan de Brink was alles bos. De Brink was nog niet bestraat. Er was op de plaats waar nu het paard staat een fontein, waar paarden konden drinken. Er waren daar nog niet zo veel winkels, maar garage Messing was er al wel. Op de Brink stonden grote beuken. Uit school liepen we vaak via de Oranjestraat langs de tuin van villa Peking naar de Pekingberg. Die lag ongeveer op de plaats waar nu de praktijk van dokter Goekoop is aan de Javalaan en daarvóór lag de Pekingkom. Hier speelden we

veel. Achter ons huis was een flink stuk grond dat grensde aan de achtertuinten van de Noorderstraat.

Onze achtertuin grensde aan die van slager Rootselaar uit de Noorderstraat. Ik weet nog dat zijn zoon een varkensblaas had en daar kon hij een soort doedelzakgeluid uit laten komen.

Mijn grootvader had in zijn achtertuin veel bessenstruiken en soms kwam daar een zwerm bijen op zitten. Achter ons, vlakbij Rootselaar woonde een imker, Brulman heette hij. Die man had een klein kruidenierszaakje. Die kwam dan in zo'n pak met over zijn hoofd een kap en met een rokende pijp om die zwerm daar weg te halen. Op de plek waar nu Oudwater zit in de Sparrenlaan, was toen de kruidenierszaak van de dames Kerhof. Een paar huizen verderop zat melkboer Hop en in de Westerstraat was de groentewinkel van Dijs."

Als klein kind logeerde Lientje vaak in Amsterdam bij haar grootouders. Die woonden in West, in de Elisabeth Wolfstraat.

Ze reisde erheen met de trein.

"Ik zie nog voor me hoe de machinist met zo'n grote schep de kolen op het vuur gooide in de locomotief. Het was een lawaai en een gesis. In Amsterdam was het mooi: één keer gingen we naar een film van Greta Garbo in Tuschinski. Wat vond ik dat prachtig."

"Voor ons huis in de Oosterstraat stond een lantaarnpaal. Die werd iedere avond door de lantaarnopsteker aangestoken. Dat was een klein mannetje die Koffrie heette. Hij woonde geloof ik in de Noorderstraat. Hij kwam iedere avond als het donker werd aan lopen met een lange stok over zijn schouder. Aan de punt van die lange stok zat een soort pitje. Daarmee stak hij de gaslantaarn op.

Tegenover ons huis was wat wij noemden een "stiekem kroegje" van Gerrie Hamer. Dat was zo'n flinke vrouw met een bonte boezelaar voor en dat haar zo plat naar achteren, net een kerel en daarnaast was de bakkerij van haar broer, bakker Hamer.

Na de feestdagen kwam er altijd een man langs in de buurt, die haze- en konijnevellen opkocht. Dat had je toen nog."

"We mochten een keer met de school zingen in de tuin van paleis Soestdijk voor koningin Emma. Dat was feest.

We moesten allemaal in het wit. Daar heb ik nog een foto van.

En 2 augustus was Emma jarig, dan was er altijd een groot feest met spelletjes, georganiseerd door de Oranjevereniging. 's Avonds was er dan vuurwerk aan het eind van de Eemweg. Vandaag de dag kom ik nog iedere week op het paleis. Ik zit namelijk in het paleiskoor! We zingen iedere week in de gymzaal van het paleis. Die is aan het eind

van de rechtervleugel. We geven uitvoeringen voor bejaarden en in het kapelletje van Zonnegloren voor de patiënten." (nu ziekenhuis Molendaal).

Na de lagere school ging Lien naar de Hervormde Ulo-school aan de Spoorstraat. "Daar heb ik maar kort op gezeten. Ik had niet zo'n zin in leren. Mijn moeder stuurde mij toen naar de Handelsschool. Dat was een avondschool in de Oorsprong aan de Acacialaan. Daar kwam ik af toen ik 18 jaar was. Toen ging ik thuis helpen in de huishouding."

Toen Lien 14 jaar was, liet haar vader een huis bouwen aan de Torenlaan, op nummer 61. Zij woonde daar tot haar huwelijk. Lien werd ook lid van de christelijke meisjesvereniging. Dat was in het Irenegebouw naast de Kruiskerk. Daar ging ze iedere week heen. Er werden besprekingen gehouden over serieuze onderwerpen. Om beurten maakte je een inleiding. Er volgde dan een nabespreking, waarbij je vragen kon stellen. Vaak kwamen er bijbelse onderwerpen aan de orde, maar ook wel historische onderwerpen. Het was wel serieus allemaal. Er was ook een christelijke jongensvereniging.

"Een keer in het jaar was het "jeugddag". Dan maakten we een fietstocht met z'n allen, de jongens en de meisjes. Iedereen nam brood en priklimonade mee. De limonade zat in flesjes met een kogeltje in de hals. Die heb je nu niet meer. Onderweg werd ergens

op een mooi plekje gegeten en gezongen. Een keer was dat bij Austerlitz. Dominee Seinen ging ook vaak mee. Dat was een aardige man."

Haar man, Cor Stolp, leerde zij al op de lagere school kennen. Op een keer werden er twee klassen bij elkaar gezet en toen zat Cor achter haar. "Misschien is er toen al een vonkje overgesprongen."

Vroeger was er 's zomers volkszang op de Brink. Er zong dan een koor in de muziektent of Crescendo speelde daar. Lien was toen ongeveer 17 jaar. Na afloop was er hossen in de Laanstraat. De jonge meisjes gingen gearmd in lange rijen, zingend door de Laanstraat.

Toen lukte het Cor voor het eerst naast haar te lopen. Op de huwelijksreceptie van Corrie Schaffelaar, een vriendin, kregen zij echt verkering. Haar bruiloft met Cor op 14 juli 1937 was de mooiste dag van haar leven.

De grootvader van Cor had een bakkerij in Hoogland. Hij bezorgde bij de boeren op Eemdijk. De vader van Cor vestigde zich vanuit Hoogland in Baarn, in de Beukenlaan. Hij kreeg Zuidereind erbij. Cor groeide op in de bakkerij. Hij was sportief. Ooit won hij een eerste prijs op de 1500 meter zwemmen in de Eem. Daarvan heeft Lien nu nog de medaille.

Cor en Lien gingen wonen tegenover de bakkerij. Hij werkte bij zijn vader en zij zorgde voor de kinderen.

Toen de oorlog net begonnen was werd heel Baarn geëvacueerd. Dat was in mei 1940. De oudste, nog geen twee jaar, en de tweede, een klein baby'tje van nog geen drie weken, kinderwagens en wat hoognodige spullen werden hals over kop in de rode Ford geladen. Ook een vriendin, Annie Lengers, en haar dochtertje Ans van drie maanden gingen mee.

Ze werden ondergebracht in een villa in Laren. Die werd bewoond door twee dames die duidelijk niet enthousiast waren met de logés. Door de ontreddering stagneerde de borstvoeding en moest er voor flesvoeding gezorgd worden. Dit alles was voor het jonge gezin een hele nare ervaring.

Om niet gevaar te lopen door de Duitsers opgepakt te worden, moest Cor de burgemeester vragen als Bäckermeister te boek te mogen staan. Dit verzoek werd ingewilligd.

Voor de oorlog hadden ze die rode Ford al om brood te bezorgen op Zuidereind. In de oorlog was geen auto meer veilig voor de Duitsers en toen ze dat goed door hadden, werd de Ford verstopt aan de Zandvoortweg bij de houthandel van De Ruyter. De Duitsers hebben hem nooit gevonden.

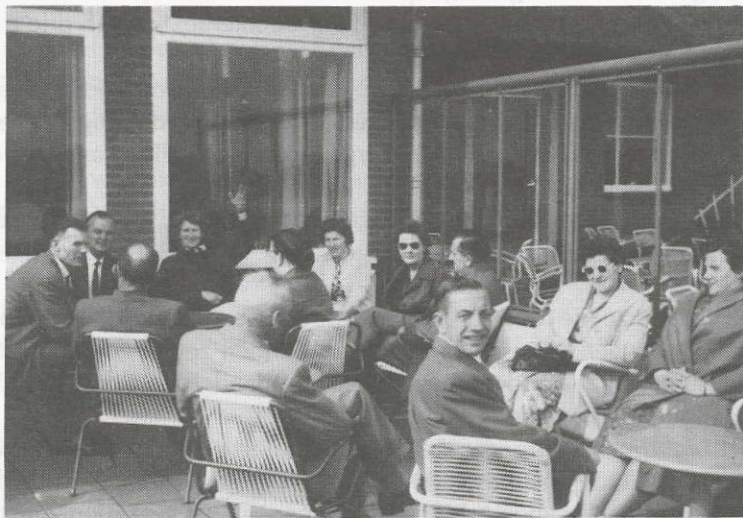
Toen moest het brood net als vroeger weer met paard en wagen worden bezorgd op Zuidereind. Cor had het toen heel druk. Hij moest 's morgens vroeg brood bakken en 's middags en 's avonds de knecht helpen bezorgen en als Lien dan om tien uur

's avonds de voetstappen van het paard hoorde was ze blij dat Cor weer thuis was, want helemaal veilig voelde je je nooit. In de oorlog woonden haar ouders nog steeds op de Torenlaan vlak bij de spoorbaan met twee van haar zusters. Na een mislukt bombardement door de Engelsen op een trein met munitie van de Duitsers nam zij voor de veiligheid haar familie bij zich in huis. Dat was toen vol, maar ook broodnodig, want een volgende bom, gemunt op diezelfde trein viel uitgerekend op perceel nummer 61 en het huis van haar ouders werd totaal verwoest.

De familie Stolp heeft in de oorlog nooit honger gehad, maar op het laatst was het brood niet meer te eten. Daarom was het een feest toen er vlak voor het eind van de oorlog brood uit Zweden kwam. De bakkers konden dat met een handkar van de Eem gaan halen. Dat de Duitsers het vlak voor de bevrijding niet meer zo best hadden hier, blijkt uit het volgende verhaal: Vlak voor het eind van de oorlog werd de bäckermeister door de Duitsers midden in de nacht uit zijn bed gehaald.

"Plotseling werden wij wakker, doordat er hard op de deur gebonsd werd. We waren erg geschrokken. Voor de deur stonden een paar Duitse militairen. Die wilden meel hebben. Ze hadden ongemalen tarwe bij zich en dat wilden zij — heel keurig — ruilen voor een zak meel. Kennelijk hadden ze honger." Toen Baarn bevrijd was kwamen de Canadezen Baarn binnen in jeeps over de Eemnesserweg en was er overal feest.

Bakkers hadden vroeger nooit vakantie. Na de oorlog kreeg bakker Stolp voor het eerst drie dagen vakantie. Daarvoor was de zondag altijd de dag geweest om te ontspannen.

Verder waren de tweede Paasdag en Hemelvaartdag de vakantiedagen bij uitstek voor het gezin. Dan werd de bus gevuld met kinderen, vriendjes en vriendinnetjes en reden ze naar de Veluwe.

"En dan hadden we niet te vergeten het jaarlijks uitje met alle bakkers uit Baarn en hun vrouwen. Dat was altijd heel gezellig. We gingen dan met z'n allen in een grote bus toeren, naar de Veluwe of zo. We stopten dan een paar keer bij een uitspanning en 's avonds gingen we met elkaar eten."

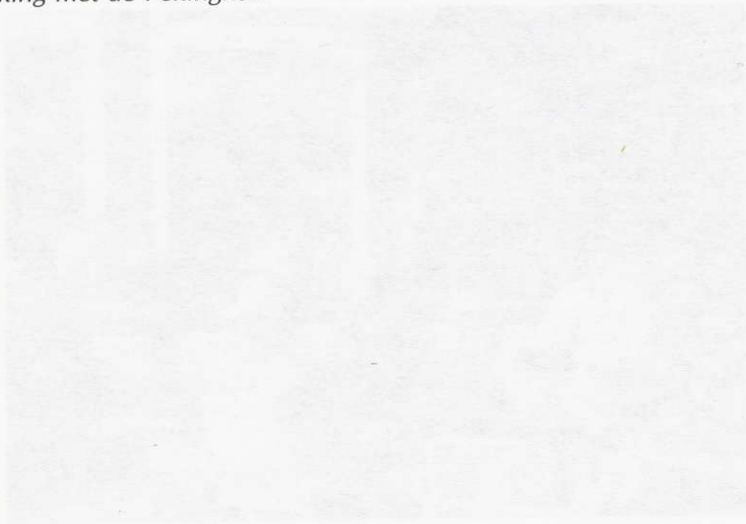
Op Koninginnedag versierden ze hun houten trekkar, die nog gemaakt was door Willem le Duc van de overkant en dan zetten ze twee kinderen in de kar en defileerden met het hele gezin langs het bordes van de jarige koningin Juliana.

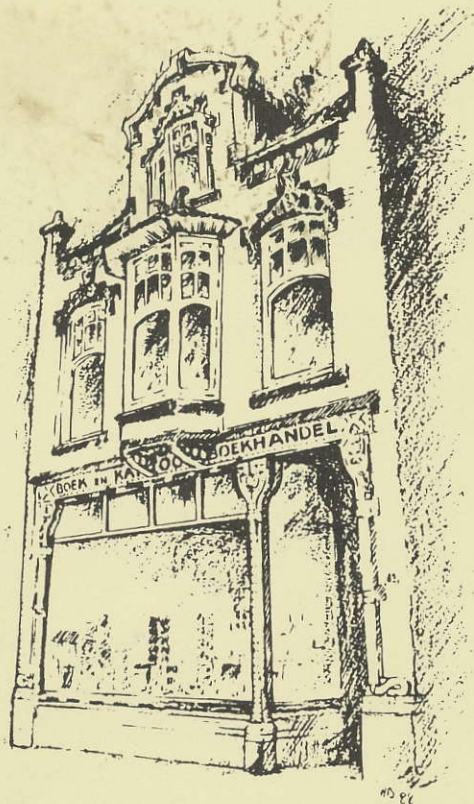
Na de oorlog werd alles beter, maar het werd wel steeds moeilijker om personeel te krijgen en de bakkerij lag toch wel wat achteraf daar in de Beukenlaan. Dit alles bracht de familie ertoe in 1963 te verhuizen naar Leiden. Hier woonden zij zeven jaar. Maar het Eemland bleef trekken en in 1970 kwamen zij weer terug en vestigden zich in Soest. Cor Stulp overleed in 1985 en Lien geniet, ondanks dit zware verlies, van haar oude dag tussen haar kinderen en kleinkinderen.

B. Heun en T. Biemans

Oud Peking met de Pekingkom

Sinds 1886

BOEKHANDEL DEN BOER

Laanstraat 69 - 3743 BC Baarn - Telefoon 12032

Gespecialiseerd
in literatuur,
kunst- en kinderboeken